

The page features a decorative graphic on the right side consisting of three overlapping blue circles of varying sizes, arranged vertically. Two thin blue lines intersect at the top left and extend diagonally across the page, framing the text area.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013 - 2014
1^ο ΕΠΑΛ ΦΙΛΙΑΤΩΝ
Α' ΤΑΞΗ

Ερευνητική Εργασία

ΘΕΜΑ : ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ

Υπεύθυνη καθηγήτρια : Λεσγίδου Ελισσάβετ

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	4
ΤΑΙΝΙΑ : ΤΟ ΚΥΜΑ.....	4
ΤΑΙΝΙΑ : ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	8
ΟΜΑΔΑ Α	8
ΟΜΑΔΑ Β	13
ΟΜΑΔΑ Γ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	23
ΟΜΑΔΑ Α	23
ΟΜΑΔΑ Β	24
ΟΜΑΔΑ Γ.....	25
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	26
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	28
Α. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΤΑΙΝΙΑ : ΤΟ ΚΥΜΑ.....	28
Β. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΤΑΙΝΙΑ : ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ.....	29

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στο πλαίσιο της ερευνητικής εργασίας για το σχολικό έτος 2013 – 2014, οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α΄ τάξης του 1^{ου} ΕΠΑΛ Φιλιατών παρακολούθησαν δύο ταινίες : Το Κύμα και Τα παιδιά της χορωδίας. Στη συνέχεια συμπλήρωσαν το φύλλο εργασίας που αφορούσε την κάθε ταινία (βλ. παράρτημα) και οδηγήθηκαν στα αντίστοιχα συμπεράσματα για την κάθε ταινία ξεχωριστά (βλ. Κεφάλαιο 1^ο).

Οι τρεις ομάδες, που διαμορφώθηκαν ύστερα από κλήρωση, εργάστηκαν σε διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα τα οποία αφορούσαν τη μελέτη του φαινομένου της σχολικής βίας. Η έρευνα ήταν βιβλιογραφική και ερμηνευτική (βλ. Κεφάλαιο 2^ο). Για την συγκέντρωση των πληροφοριών ανατρέξαμε στην κατάλληλη βιβλιογραφία αλλά και στο διαδίκτυο (βλ. Βιβλιογραφία και Ιστοσελίδες).

Στο τέλος η κάθε ομάδα δημιούργησε την δική της αφίσα με την τεχνική του κολάζ. Το θέμα της αφίσας ήταν κοινό και για τις τρεις ομάδες : ΟΧΙ ΣΤΗ ΒΙΑ – ΝΑΙ ΣΤΗ ΦΙΛΙΑ. Στο Κεφάλαιο 3^ο παρουσιάζονται φωτογραφίες με τις αφίσες που δημιούργησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες των τριών ομάδων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η βία, η επιθετικότητα κι η εγκληματικότητα βρίσκονται σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε σε έξαρση. Βία στα γήπεδα, στο δρόμο ως οδηγοί, στη δουλειά, βία στην νυχτερινή διασκέδαση. Όπου και να στρίψει κανείς, όπου και να σταθεί, ό,τι και να πει, καθημερινά είμαστε μάρτυρες καταστάσεων που δεν μας τιμούν (Γόγολος, 2008 : 88).

Ποιες όμως είναι οι κύριες αίτιες της βίας, της επιθετικότητας και στη συνέχεια της εγκληματικότητας; Η ανεργία, η ανισότητα, το άγχος, η μη δίκαιη απονομή της δικαιοσύνης, η μη ισότιμη εφαρμογή των νόμων, η ανοχή των φορέων της πολιτείας, η ελαστικότητα των νόμων, οι φυλετικές διακρίσεις, ο ρατσισμός, η αθρόα εισροή αλλοδαπών χωρίς να είναι γνωστή η ταυτότητα τους και το παρελθόν τους, η διεθνής τρομοκρατία, η παγκοσμιοποίηση συμβάλλουν τα μέγιστα προς αυτήν την κατεύθυνση. Τελικά, τι κερδίζουμε με την βία, την επιθετικότητα και την εγκληματικότητα; Κάποιοι ίσως θεωρούν ότι με την βίαιη αντίδραση μπορούν να λύσουν τα προβλήματα τους. Στην πραγματικότητα όμως τα πολλαπλασιάζουμε και τα επιδεινώνουμε δίνοντας λαβές για συνέχεια (Γόγολος, 2008 : 88-89).

Η εργασία μας επικεντρώνεται στην εμφάνιση της βίας στο χώρο του σχολείου. Ο σχολικός εκφοβισμός - bullying - είναι ένα φαινόμενο νεανικής παραβατικότητας, που εμφανίζεται σε πολλές χώρες του κόσμου και αναφέρεται στη χρήση βίας μεταξύ μαθητών ή συνομήλικων παιδιών. Αν και το φαινόμενο αυτό υπήρχε πάντα, το ενδιαφέρον των ερευνών ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια το καθιστούν ένα από τα σημαντικότερα και πιο πολυσυζητημένα κοινωνικά φαινόμενα. Η εργασία των μαθητών και των μαθητριών του 1^{ου} ΕΠΑΛ Φιλιατών έχει στόχο την παρουσίαση και κατανόηση της διάστασης του φαινομένου. Επίσης επιδιώκει να καταδείξει πόσο σημαντικές κρίνονται η πρόληψη και η αντιμετώπισή του από τα εμπλεκόμενα πρόσωπα στο χώρο της εκπαίδευσης και ολόκληρης της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Στο πλαίσιο της Ερευνητικής Εργασίας οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α τάξης του 1^{ου} ΕΠΑΛ Φιλιατών παρακολούθησαν δύο ταινίες και κατέγραψαν τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους στα αντίστοιχα φύλλα εργασία (βλ. Παράρτημα).

ΤΑΙΝΙΑ : ΤΟ ΚΥΜΑ

Η πρώτη ταινία είναι : **Το Κύμα**. Πρόκειται για γερμανική ταινία του 2008. Ο αυθεντικός τίτλος είναι **Die Welle**. Η διάρκεια της ταινίας είναι 107 λεπτά. Σκηνοθέτης της ταινίας είναι ο Ντένις Γκάνσελ.

Βασισμένη σε ένα πραγματικό περιστατικό που έλαβε χώρα στην Καλιφόρνια του 1967, η ταινία επιχειρεί να δώσει απάντηση στο αν υφίσταται οποιαδήποτε μορφή φασισμού στις σύγχρονες κοινωνίες. Ένας καθηγητής πολιτικής ιστορίας με αναρχικό παρελθόν και πρωτοποριακές ιδέες στήνει ένα παιχνίδι ρόλων με τους μαθητές του. Επιχειρεί να ανατρέψει την πεποίθηση των μαθητών (και κατ' επέκταση των θεατών) ότι ένα καθεστώς αντίστοιχο του Τρίτου Ράιχ δεν θα μπορούσε να ευδοκιμήσει στη σημερινή Γερμανία. Μέσα από ένα διδακτικό πείραμα θέλει να τους δείξει στην πράξη τις επιπτώσεις του ολοκληρωτισμού, τα πράγματα όμως αρχίζουν να ξεφεύγουν από τον έλεγχο.

Συμπεράσματα μετά την προβολή της ταινίας.

Η ταινία μας μεταφέρει σε ένα σύγχρονο γερμανικό σχολείο. Το πείραμα που οργανώνει ο καθηγητής με το παιχνίδι ρόλων, το οποίο αναθέτει στους μαθητές της τάξης του, αναδεικνύει τις οδυνηρές συνέπειες του φαινομένου της βίας και του ολοκληρωτισμού όχι μόνο στον χώρο του σχολείου αλλά και σε ολόκληρη την κοινωνία. Πρόκειται για ένα κοινωνικό δράμα που αναδεικνύει πολλούς και διαφορετικούς χαρακτήρες, αναγνωρίσιμους στη σύγχρονη κοινωνία : ο καθηγητής που χάνει τον έλεγχο του πειράματος, η κοπέλα που αντιδρά στο 'κύμα' κ.α.

Ο καθηγητής παρασυρόμενος από τη δύναμη της ομάδας που ο ίδιος οργάνωσε χάνει σταδιακά τον έλεγχο. Η ομάδα οργανωμένη κατά το φασιστικό πρότυπο οδηγείται στην εκδήλωση αυταρχικών

συμπεριφορών και στη χρήση βίας. Διακρίνεται από ομοιομορφία, βασιζεται στα κοινά χαρακτηριστικά, τονίζει τις διαφορές της από τις άλλες ομάδες, παραμερίζει τον ατομισμό χάριν της ομαδικότητας.

Η απουσία πάθους και κινήτρων στο σχολείο αλλά και στην εξωσχολική τους ζωή, σε συνδυασμό με την πρωτόγνωρη εμπειρία τέτοιας εκπαιδευτικής, έλκει ψυχικά του μαθητές. Αρχίζουν να εκδηλώνουν τις διανοητικές και συγκινησιακές διαθέσεις τους, άλλοι να κερδίζουν την αυτοπεποίθησή τους μέσα από την συλλογική αποδοχή των ομοίων, άλλοι να καλύπτουν την ανάγκη τους για στοργή και άλλοι να ανακαλύπτουν το ελάττωμα του εγωκεντρισμού τους μέσα από την συλλογική απόρριψη. Το πείραμα είχε καταλυτικές επιπτώσεις στις συμπεριφορές τους και τους οδήγησε στην απόλυτη ταύτιση των ρόλων με δραματικές συνέπειες.

ΤΑΙΝΙΑ : ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ

Η δεύτερη ταινία είναι : **Τα παιδιά της χορωδίας**. Πρόκειται για γαλλική ταινία του 2004. Ο αυθεντικός τίτλος είναι : **Les Choristes**. Η διάρκεια της ταινίας είναι 97 λεπτά. Σκηνοθέτης της ταινίας είναι ο Κριστόφ Μπαρατιέ.

Το 1948 ο Ματιέ, ένας άνεργος δάσκαλος μουσικής, βρίσκει δουλειά ως επιτηρητής σε επαρχιακό σωφρονιστικό οικοτροφείο ανηλίκων. Παρά τις αντιρρήσεις του αυταρχικού διευθυντή, οργανώνει μια χορωδία και μέσα από τη μουσική προσπαθεί να αναμορφώσει τις ψυχές των ατίθασων μαθητών.

Η ταινία μας μεταφέρει στη Γαλλική επαρχία, και συγκεκριμένα, στο Fond de l' Etang, σχολείο για τα ατίθασα και ορφανά αγόρια. Στα μέσα του 20ου αιώνα, διευθυντής του είναι ο αυστηρός κύριος Ρασίν, μότο του οποίου είναι το “Δράση – Αντίδραση”, ότι, δηλαδή, κάθε αταξία θα ακολουθεί μια σκληρή τιμωρία. Φυσικά, η απειλή δεν έχει κανένα απολύτως αποτέλεσμα στους μικρούς μαθητές. Η άφιξη του δασκάλου και μουσικού Ματιέ, το 1949, θα αλλάξει τις συνθήκες στο σχολείο.

Συμπεράσματα μετά την προβολή της ταινίας.

Τα παιδιά της χορωδίας μας μεταφέρουν σε μια παλαιότερη εποχή (1948) σε ένα σχολείο – οικοτροφείο στη γαλλική επαρχία.

Αναδεικνύονται και εδώ πολλοί και διαφορετικοί χαρακτήρες : ο δάσκαλος μουσικής, ο αυστηρός διευθυντής, ο ατίθασος μαθητής Μοράνζ που ανακαλύπτει τις δυνατότητες της μελωδικής φωνής του, ο ντροπαλός Πεπινό που περιμένει την επιστροφή του πατέρα του κ.α.

Η άφιξη του δασκάλου και μουσικού Ματιέ θα ανατρέψει τα πάντα στο σχολείο. Ο καθηγητής βλέπει σε κάθε παιδί ένα σύνολο άπειρων δυνατοτήτων, σε αντίθεση με το διευθυντή του σχολείου που θεωρεί ότι η αυστηρή τιμωρία θα πειθαρχήσει τους ατίθασους μαθητές. Ο καθηγητής Ματιέ θα δημιουργήσει μια χορωδία και θα προσπαθήσει να μεταμορφώσει τους μαθητές και να τους πειθαρχήσει χωρίς τη χρήση βίας. Αυτό, όμως, δεν αποτελεί πρόκληση μόνο για τα παιδιά, αλλά και για τον ίδιο τον Ματιέ, αφού καλείται να φέρει εις πέρας ένα πολύ δύσκολο έργο. Μέσα από τη χορωδία γεννιούνται απρόσμενες φιλίες, όπως αυτή του δασκάλου με τον μικρό Πεπινό.

“Ήταν τα καλύτερα χρόνια της ζωής τους... μόνο που κάποιος έπρεπε να τους το μάθει” γράφει χαρακτηριστικά η αφίσα της ταινίας. Με τη μουσική, ο Ματιέ αλλάζει τη ζωή των παιδιών, τους δίνει όραμα και κίνητρο, αλλά παράλληλα ξαναβρίσκει κι ο ίδιος τον εαυτό του.

Ο σκηνοθέτης, Κριστόφ Μπαρατιέ, είπε για την ταινία: *“... Όλες οι ταινίες που με επηρέασαν έχουν να κάνουν με το πώς μπορεί ένας μόνο άνθρωπος να κάνει τον κόσμο ένα καλύτερο μέρος. Ξέρω ότι μία ταινία δε μπορεί να αλλάξει τα πράγματα, όμως μπορεί να σε κάνει να θέλεις να προσπαθήσεις... Η διδασκαλία του Κλεμέν Ματιέ δεν περιορίζεται στη μουσική, δίνει επίσης μαθήματα ζωής. ”*

GERARD JUGNOT

FRANÇOIS BERLEAND

KAD

JACQUES FERRIN PRESENTE

LES CHORISTES

UN FILM DE
CHRISTOPHE BARRATIER

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΜΑΔΑ Α

Ουζεΐρ Σωτήρης

Μουτσάι Γιάννης

Παντούλας Κωνσταντίνος

Τσέτσης Ηλίας

Ερευνητικά Ερωτήματα :

- Ορισμός και περιγραφή του φαινομένου της σχολικής βίας
- Τα είδη του φαινομένου : σωματική, λεκτική, συναισθηματική.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Ορισμός:

Είναι δύσκολο να ορίσουμε την έννοια τις βίας. Ωστόσο μπορούμε να την προσδιορίσουμε ως μια μορφή έκφρασης, θυμού ή φόβου με αποτέλεσμα την άσκηση φυσικής δύναμης ή απειλής εναντίον άτομου ή ομάδας και μπορεί να οδηγήσει σε αψυχολόγητη ταραχή, θυμό ή θάνατο. Η βία που εντοπίζεται στο χώρο του σχολείου μεταξύ μαθητών προσδιορίζεται ως ενδοσχολική βία. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού έχει μεγάλη έκταση τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς.

Πότε:

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία και 9 χρόνια μετά το 1987 σε πολλά επιστημονικά περιοδικά εμφανίζεται ο σχετικός όρος **bullying**.

Ενώ ως φαινόμενο επισημαίνεται και καταγράφεται τη δεκαετία του 1970, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι εμφανίζεται και τότε. Εξάλλου αποτελεί μία ακόμη έκφραση της βίαιης συμπεριφοράς η οποία υπάρχει με τη γέννηση του ανθρώπου.

Στο φαινόμενο του bullying εμπλέκονται πολλά μέρη :

- ✓ Το παιδί που δέχεται βία (θύμα)
- ✓ Το παιδί ή ομάδα παιδιών που ασκεί βία (θύτης / θύτες)
- ✓ Τα παιδιά θεατές (παρατηρητές)
- ✓ Οι εκπαιδευτικοί
- ✓ Οι γονείς

Στην ουσία ο όρος αναφέρεται στην βία μεταξύ παιδιών. Είναι εξάλλου χαρακτηριστικό ότι στην ιστορία του Όλιβερ Τουίστ - που διαδραματίζεται τον 19ο αιώνα - υπάρχουν πολλά στοιχεία βίας μεταξύ παιδιών τα οποία επιβιώνουν μέχρι σήμερα.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η σχολική βία και ο σχολικός εκφοβισμός παρατηρείται όταν ένα παιδί εκτίθεται, κατ' επανάληψη και σε διάρκεια χρόνου, σε αρνητικές πράξεις από ένα ή περισσότερα άτομα. Ο όρος «αρνητική πράξη» αναφέρεται στην πράξη εκείνη με την οποία «ένα άτομο προκαλεί εσκεμμένη βλάβη ή συναισθηματική δυσκολία σε άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής, λεκτικώς ή με άλλους τρόπους.»

Μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός. Δεν είναι ένας απλός τυχαίος καβγάς μεταξύ δυο παιδιών στη σχολική αυλή. Επίσης περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του παιδιού που εκφοβίζει και του παιδιού που εκφοβίζεται.

Το αποτέλεσμα αυτής της πράξης είναι η δεύτερη σημαντική παράμετρος. Οι πράξεις σχολικού εκφοβισμού έχουν αποτέλεσμα ή θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα σωματική βλάβη ή συναισθηματικές δυσκολίες (δυσκολίες συμπεριφοράς) πάνω στο παιδί.

Η τελευταία παράμετρος έχει να κάνει με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού ο οποίος μπορεί να είναι σωματικός, λεκτικός ή ψυχολογικός - συναισθηματικός.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Η σχολική βία εμφανίζεται κυρίως, με τη μορφή σχολικού εκφοβισμού (bullying), ο οποίος περιλαμβάνει τη λεκτική, τη σωματική, την ψυχολογική, τη σεξουαλική παρενόχληση, καθώς και το βανδαλισμό. Αποτελεί εσκεμμένη πράξη, που αποσκοπεί στην πρόκληση σωματικού ή ψυχολογικού πόνου και στην υποταγή του θύματος.

Ο εκφοβισμός είναι σύνθετο φαινόμενο και μπορεί να αναφέρεται σε σωματική (πχ. σπρωξίματα, κλωτσιές, μπουνιές), συναισθηματική, η λεκτική επίθεση.

Γενικά η Σχολική Βία - το Bullying μπορεί να περιλαμβάνει:

- Άσκηση φυσικής βίας (χτυπήματα, τσιμπήματα, δαγκωνιές, σπρωξίματα)
- Εσκεμμένο ή συχνό αποκλεισμό μαθητών από κοινωνικές δραστηριότητες, κοινωνική απομόνωση ή αποκλεισμό
- Σεξουαλική παρενόχληση

- Χρησιμοποίηση υβριστικών ή περιπαικτικών εκφράσεων, πειράγματα, παρατσούκλια, κοροϊδία
- Απειλές και εκβιασμό
- Υβριστικές ή περιπαικτικές εκφράσεις για τη φυλή, την εθνικότητα, τη θρησκεία, την ταυτότητα, την αναπηρία, τη σεξουαλική ταυτότητα του θύματος
- Κλοπές ή και ζημιές στα προσωπικά αντικείμενα του θύματος
- Επιδιωκόμενη απομάκρυνση των φίλων
- Διάδοση κακοηθών και ψευδών φημών
- Ηλεκτρονικό εκφοβισμό - cyber bullying : Το cyber bullying περιγράφεται ως η επαναλαμβανόμενη και εκ προθέσεων βλάβη που προκαλείται διαμέσου της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, κινητών τηλεφώνων και άλλων ηλεκτρονικών συσκευών. Το Cyberbullying εμφανίζεται συχνότερα σε ιστότοπους όπου συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός εφήβων.

Η λεκτική κακοποίηση περιλαμβάνει κάθε λεκτική επίθεση που έχει σκοπό τον ψυχολογικό συναισθηματικό χειρισμό και έλεγχο του ατόμου. Εκτός από τις ίδιες τις λέξεις, κακοποιητικό είναι και το αυστηρό, απειλητικό ή πολύ ελεγκτικό ύφος που υιοθετεί το άτομο όταν επικοινωνεί με το άλλον.

Η σωματική κακοποίηση περιλαμβάνει κάθε πράξη η οποία καταλήγει σε μη τυχαίο τραυματισμό του αλλού. Στην περίπτωση των παιδιών μάλιστα συχνά θεωρείται, λανθασμένα, φυσικά, τρόπος επιβολής πειθαρχίας

Η ψυχολογική - συναισθηματική κακοποίηση περιλαμβάνεται και σε όλες τις άλλες μορφές κακοποίησης ενώ αναφέρεται σε πράξεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, τρομοκρατία, εκμετάλλευση, υποτίμηση όπως και ψυχολογικό - συναισθηματικό εκφοβισμό. Πιο συγκεκριμένα κακοποιητικές είναι οι συμπεριφορές που εμπεριέχουν διπλά μηνύματα, ταπείνωση, υποτίμηση δυνατοτήτων, σαρκασμό ή υπερεκτίμηση ικανοτήτων και υπερβολικές εκδηλώσεις υπερπροστασίας, αυστηρό έλεγχο ή αδιαφορία, πολλή ευελιξία ή ακαμψία.

Τακτικές συναισθηματικής κακοποίησης :

- Λεκτική εξύβριση
- Απομόνωση
- Απειλές
- Εκφοβισμός
- Οικονομική βία (εκβιασμοί)
- Παραμέληση

Βασικοί παράγοντες της συναισθηματικής βίας

- Η κακοποίηση μπορεί να συμβεί σε κάθε άτομο ανεξάρτητα από την ηλικία του, την κουλτούρα τις ικανότητες του ή την οικονομική του κατάσταση.
- Η συναισθηματική κακοποίηση είναι η μεγαλύτερη προκήρυξη σωματικής κακοποίησης.
- Ένα άτομο μπορεί να αναζητά βοήθεια με πλάγιους τρόπους, ελπίζοντας ότι κάποια άτομα του κύκλου του θα διαγνώσουν την κακοποίηση.

ΟΜΑΔΑ Β

Αντωνίου Ορέστης

Γιόγιακας Άγγελος

Γκίκας Σταύρος

Στέφου Παρασκευή

Ερευνητικά Ερωτήματα

- Το προφίλ των παιδιών που παρουσιάζονται ως :
θύτες, θύματα, παρατηρητές.
- Γενεσιουργοί παράγοντες του φαινομένου της σχολικής βίας.

ΑΙΤΙΑ

- ✓ Άδικες τιμωρίες
- ✓ Καταπιεστικό σχολείο
- ✓ Υπέρμετρη προβολή βίας (πχ. από ΜΜΕ κ.α)
- ✓ Ρατσισμός (πχ ανισότητες στο χώρο του σχολείου)
- ✓ Εφηβεία
- ✓ Έλλειψη ενδιαφέροντος από γονείς και καθηγητές
- ✓ Γενικότερη κοινωνική βία και ανισότητες.
- ✓ Το σχολικό περιβάλλον (πχ. πιεστικές συνθήκες / πρόγραμμα)
- ✓ Το πολιτικό άλλα και εκπαιδευτικό σύστημα (πχ. έντονος ανταγωνισμός)
- ✓ Το πώς φέρονται τα παιδιά στο σχολείο – θέματα συμπεριφοράς
- ✓ Το οικογενειακό περιβάλλον (δηλαδή το πώς φέρονται ή μιλάνε οι γονείς και τα παιδιά μέσα στην οικογένεια).
- ✓ Η ψυχολογία του ατόμου (π.χ. αν έχει νεύρα κ.α)

Γενικά στοιχεία:

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έρευνα για τον Σχολικό Εκφοβισμό (Δεκέμβριος 2012) τα αγόρια εμπλέκονται πιο συχνά στην σωματική βία απ' ότι τα κορίτσια. Παράλληλα τα κορίτσια είναι δύσκολο να ασκήσουν σωματική βία και ασκούν κυρίως λεκτική βία. Σύμφωνα με απαντήσεις που δόθηκαν από τους μαθητές-δράστες τα περισσότερα θύματα σχολικής βίας είναι κορίτσια. Τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας είναι πιο πολλά στο δημοτικό και στο γυμνάσιο ενώ στο λύκειο μειώνονται.

Οι μαθητές που επέλεξαν να μην εμπλακούν σε τσακωμούς ήταν επειδή φοβόντουσαν τις συνέπειες που θα είχαν. Επιπλέον μεγάλο ποσοστό των μαθητών – παρατηρητών παραδέχθηκε ότι ο λόγος για τον οποίο αποφασίζουν να μην παρέμβουν είναι επειδή δεν ξέρουν πώς να βοηθήσουν.

Ο διαχωρισμός θύματος – θύτη είναι ίσως λανθασμένος, αφού και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για παιδιά, μπλεγμένα στα δίκτυα αυτού του νοσηρού φαινομένου. Παράλληλα σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έρευνα για το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού, παρατηρούμε ότι το 56,9% των δραστών έχουν υπάρξει και θύματα σχολικού εκφοβισμού. Σε αυτή την περίπτωση παρατηρούμε, για άλλη μία φορά, την εναλλαγή των ρόλων θύματος και δράστη, η οποία έχει επισημανθεί από πλήθος

μελετητών τόσο στο πεδίο του σχολικού εκφοβισμού, όσο και της νεανικής παραβατικότητας γενικότερα.

Έχουν δημοσιευτεί εκατοντάδες μελέτες με θέμα την βία σε τηλεοπτικά έργα (Στσιανού, 1988 : 379-380). Η βία των εκπομπών της τηλεόρασης μπορεί να ασκήσει στα παιδιά επιδράσεις που έχουν σαφώς κοινωνικές προεκτάσεις και επομένως να αναπτύξουν συναφείς τύπους συμπεριφοράς καθώς κάθε άτομο ακόμα και το παιδί μικρής ηλικίας δεν δέχεται με κανένα τρόπο παθητικά μια πληροφορία όπως μια σκηνή βίας στην τηλεόραση. Ειδικότερα αξίζει να αναφερθεί ότι η παρακολούθηση προγραμμάτων με βίαιες σκηνές φαίνεται να οδηγεί σε αύξηση της επιθετικότητας των παιδιών σε ποσοστό 3% έως 15% (Παππά, 2008 : 80-81).

Θύτες:

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των Ελλήνων μαθητών στην Ευρωπαϊκή Έρευνα για το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού (Δεκέμβριος 2012), το 30,2% του δείγματος έχει γίνει δράστης σχολικού εκφοβισμού είτε περιστασιακά είτε κατ' εξακολούθηση. Διαφοροποίηση παρατηρείται μεταξύ των δύο φύλων. Το 42,2% των αγοριών έναντι στο 18,57% των κοριτσιών δήλωσαν ότι έχουν υπάρξει δράστες σχολικού εκφοβισμού.

Ένα παιδί μπορεί να είναι θύτης επειδή συχνά αντιμετωπίζει προβλήματα μέσα στην οικογένεια του. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνά, τα ποσοστά θυτών με : οικονομικά προβλήματα είναι 34,1%, προβλήματα με την σχέση τους 36,6%, προβλήματα με το να ελέγξουν το θυμό τους ή άλλα προβλήματα συμπεριφοράς 43,8%, προβλήματα υγείας 32,6%, προβλήματα εθισμού: 51%.

Στις περισσότερες μελέτες οι δράστες σχολικού εκφοβισμού αναφέρονται ως επιθετικοί, σκληροί, με αυτοπεποίθηση, παρορμητικοί, χωρίς αισθήματα συμπόνιας και ενσυναίσθησης προς τα θύματα τους, ενώ οι σχολικές τους επιδόσεις είναι χαμηλές. Συχνά δίνεται έμφαση στη μυϊκή δύναμη που διαθέτουν και τους επιτρέπει να υπερτερούν σε επίπεδο φυσικής δύναμης έναντι των θυμάτων τους. Παρουσιάζουν

επίσης προβλήματα συμπεριφοράς και σε άλλα επίπεδα όπως νευρικότητα προς άλλα άτομα.

Θύματα:

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έρευνα για το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού (Δεκέμβριος 2012), το 31,98% των ερωτηθέντων μαθητών στην Ελλάδα δήλωσαν ότι έχουν υπάρξει θύματα σχολικού εκφοβισμού. Ένα ποσοστό της τάξης του 3,68% δεν θέλησε να απαντήσει στη συγκεκριμένη ερώτηση.

Δεν υπάρχει κάποιο χαρακτηριστικό το οποίο να μπορεί να θεωρηθεί ως υπεύθυνο για τη θυματοποίηση ορισμένων μαθητών. Παρόλα αυτά έχει παρατηρηθεί ότι ορισμένα γνωρίσματα στην προσωπικότητα και στην συμπεριφορά κάποιων μαθητών φαίνεται να ευνοούν τη θυματοποίηση τους, προκαλώντας την προσοχή των δραστών. Τέτοια χαρακτηριστικά μπορούν να είναι : υψηλές σχολικές επιδόσεις, η έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων, οι μαθησιακές δυσκολίες.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έρευνα στα θύματα σχολικού εκφοβισμού εμφανίζεται κάποιο χαρακτηριστικό, που δεν είναι έντονο άλλα ωστόσο είναι ικανό να τα διαφοροποιεί από το σύνολο των άλλων μαθητών. Τις περισσότερες φορές πρόκειται για παιδιά εσωστρεφή, ήσυχια και ευαίσθητα που δεν εμφανίζουν προκλητική ή επιθετική συμπεριφορά που να δικαιολογεί τις επιθέσεις που δέχονται. Σπάνια υπερασπίζονται τον εαυτό τους ή αντεπιτίθενται λόγω άγχους, ανασφάλειας και εσωστρεφούς χαρακτήρα.

Ειδικότερα μπορούμε να αναφέρουμε 2 κατηγορίες : α) ενδοτικά θύματα (δεν αντιδρούν στις επιθέσεις) και β) τα προκλητικά θύματα (προκαλούν την επιθετική συμπεριφορά).

Συνηθέστερη μορφή σχολικού εκφοβισμού είναι η χρήση υβριστικών εκφράσεων με ποσοστό 77,08%. Δεύτερη σε κατάταξη μορφή είναι η άσκηση σωματική βίας με ποσοστό 61,22%. Έπονται στην κατάταξη η διάδοση κακοήθων φημών και ο αποκλεισμός από δραστηριότητες (45,56% και 39,97% αντίστοιχα). Σημαντικό ποσοστό έλαβε η χρήση κινητού τηλεφώνου, κάμερας για τη δημιουργία προσβλητικών φωτογραφιών - video (34,8%).

Παρατηρητές :

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή έρευνα για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (Δεκέμβριος 2012), οι μισοί μαθητές που συμμετείχαν ομολόγησαν ότι έχουν υπάρξει μάρτυρες τέτοιων περιστατικών (59% του δείγματος) και γνωρίζουν ποιοι εμπλέκονται ως θύματα ή δράστες.

Το 51,32% των ερωτηθέντων μαθητών δήλωσαν ότι βοήθησαν το θύμα όταν βρέθηκαν μάρτυρες ενώ το 46,59% δεν βοήθησε το θύμα αντίστοιχου περιστατικού. Σημαντικό επομένως ποσοστό των παρατηρητών δεν παρεμβαίνει ώστε να συμβάλει στην τιμωρία των δραστών και να επιδείξει με τον τρόπο αυτό την δική του δύναμη.

Οι παρατηρητές σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να αποδυναμώσουν τα θύματα λειτουργώντας ως "διασώστες" και εκδηλώνοντας υπερπροστατευτική συμπεριφορά. Αξίζει να αναφερθεί ότι συχνά γνωρίζουν τα συναισθήματα και την καθημερινότητα του θύματος.

Παράλληλα ο θεατής - παρατηρητής δεν αναλαμβάνει δράση καθώς θεωρεί ότι δεν έχει πλήρη εικόνα για το ποιος εμπλέκεται και γιατί. Είναι ωστόσο συχνά ξεκάθαρο για το ποιος έχει πληγωθεί από το περιστατικό και η αναμονή για επιπλέον πληροφορίες μπορεί να επιδεινώσει την κατάσταση. Το 35,83% δήλωσε ότι φοβήθηκε τις συνέπειες και το 34,64% ότι δεν ήξερε πώς μπορεί να βοηθήσει.

ΟΜΑΔΑ Γ

Αναστασίου Σπυριδούλα

Λίτος Θωμάς

Ντομέρι Ντενίς

Πιέτρι Άντζελα

Ερευνητικά Ερωτήματα

- Οι επιπτώσεις του φαινομένου στη σχολική ζωή.
- Ο ρόλος του σχολείου ως φορέας κοινωνικοποίησης.
- Οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ :

1. να νιώσουν έντονο άγχος και ανασφάλεια
2. να παρουσιάσουν σχολική άρνηση
3. να κάνουν πολλές απουσίες το σχολείο
4. να οδηγηθούν σε σχολική αποτυχία
5. να παρουσιάσουν φοβίες, κατάθλιψη, απόπειρες αυτοκτονίας κ.α
6. να απομακρυνθούν από το σχολείο
7. να διακόψουν τη σχολική φοίτηση
8. να εμφανίσουν τάσεις φυγής απ το σπίτι

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΣΩΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Αρχικά το παιδί που εκφοβίζεται νιώθει απομονωμένο βιώνει άγχος και συναισθηματικές δυσκολίες. Είναι δυνατόν να νιώσει έντονη θλίψη στενοχώρια ή και ανασφάλεια. Επιπλέον αισθάνεται μοναξιά και απομόνωση και κυριότερα νιώθει απελπισία και πανικό καθώς αδυνατεί να αντιδράσει. Επίσης έχει μεγάλες πιθανότητες να αντιμετωπίσει σωματικά προβλήματα όπως πόνους στη κοιλία, συχνούς πονοκέφαλους, διαταραχές ύπνου, πόνους στο στομάχι, ενούρηση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, εσωστρέφεια.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΘΥΤΕΣ

Παρατηρείται ότι :

- ✓ Εμφανίζουν χαμηλή επίδοση στα μαθήματα
- ✓ Καταφεύγουν συχνά σε αλκοούχα γιατί αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα
- ✓ Δεν αναπτύσσουν φιλικές σχέσεις λόγω ανάρμοστης συμπεριφοράς
- ✓ Συνεχίζουν να ασκούν βία γιατί πιστεύουν ότι θα γίνουν δημοφιλέστεροι και θα τους θαυμάζουν
- ✓ Γίνονται επιθετικοί και στην οικογένεια τους.

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

Διαπιστώνεται ότι :

- ✓ Το παιδί δεν θέλει να πηγαίνει σχολείο (μειωμένη διάθεση).
- ✓ Μένει από απουσίες.
- ✓ Εμφανίζει πτώση στους βαθμούς.
- ✓ Παρουσιάζονται φαινόμενα ανορεξίας και αϋπνίες.
- ✓ Το θύμα αρνείται να πάρει μέρος σε σχολικές εκδηλώσεις, μη θέλοντας να εκτεθεί σε άτομα που τον ξυλοκόπησαν.
- ✓ Παρουσιάζει ξαφνικές αλλαγές στην διάθεση του.

- ✓ Έχει σημάδια και μελανιές στο σώμα (ή και άλλες ενδείξεις) που αποφεύγει να εξηγήσει πως συνέβησαν.
- ✓ Ζητάει συχνά χρήματα από τους γονείς του (χάνει όσα του δίνουν)
- ✓ Τα ρούχα του είναι συχνά σκισμένα, κατεστραμμένα.
- ✓ Αλλάζει διαδρομές για να πάει στο σχολείο ή για να γυρίσει από το σχολείο στο σπίτι.
- ✓ Αργεί να γυρίσει στο σπίτι.
- ✓ Χάνει τα πράγματα του.
- ✓ Στα διαλείμματα περνά τον χρόνο του κοντά στους εκπαιδευτικούς και το γραφείο.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΩΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το σχολείο βοηθά τα παιδιά στο να έχουν ή να αποκτήσουν μεγάλες προσδοκίες όταν μεγαλώσουν, μαθαίνουν τα δικαιώματα τους ως πολίτες και τους νόμους τους οποίους θα πρέπει να τηρούν. Επίσης το σχολείο αποτελεί για τους μαθητές την αποχώρηση από τους γονείς και έτσι την κατάλληλη δύναμη στο να μπορέσουν να μείνουν μόνοι τους σε μια κοινωνία.

Το σχολείο ενισχύει το παιδί στο να αναπτύξει μια καλύτερη συμπεριφορά για το μέλλον του, διευρύνει τους δεσμούς του ατόμου με την κοινωνία και καθορίζει, σε μεγάλο βαθμό, τους προσανατολισμούς του (ιδεολογικούς, επαγγελματικούς κ.α).

Παράλληλα το σχολείο έχει την ευθύνη να βοηθήσει όλους τους μαθητές, ώστε να έχουν ίσες ευκαιρίες στη ζωή ανεξάρτητα από εθνική, φυλετική και κοινωνική προέλευση. Να προετοιμάσει τους μαθητές ως πολίτες που θα ανήκουν αύριο - αλλά και σήμερα - σε διάφορα κοινωνικά σύνολα όπως είναι η οικογένεια, η φυλή, το έθνος κ.α. Ο ρόλος του σχολείου ως κοινωνικοποιητικού μηχανισμού εκτός των άλλων είναι να διδάσκει πρότυπα συμπεριφοράς, αξίες και κανόνες. Με τη σωστή κοινωνικοποίηση το άτομο μαθαίνει να παίρνει λογική θέση και να τηρεί κριτική στάση έναντι αυτών των στερεότυπων, των κοσμοθεριών των άλλων και των δικών του, να τις κατανοεί και να μην τις απορρίπτει, εξαιτίας προκαταλήψεων, χωρίς συζήτηση.

Κάθε ομάδα, όμως, και κατά συνέπεια και η ομάδα του σχολείου αποτελείται από διαφορετικά και ξεχωριστά άτομα - μέλη, τα οποία διακρίνονται για την προσωπική τους ταυτότητα και την αποκλειστική τους ατομικότητα. Έτσι λοιπόν, στο χώρο του σχολείου και μεταξύ των

ατόμων που συνθέτουν τον πληθυσμό του, εμφανίζονται συμπεριφορές βίας και επιθετικότητας, εκδηλώνονται συγκρούσεις και αποκλίσεις.

Το σχολικό περιβάλλον μπορεί να ανέχεται ή να διευκολύνει τη θυματοποίηση, αλλά μπορεί να αποτελέσει και μια δύναμη για την πρόληψη της βίας. Το σχολείο, όπως το έχουν αναδείξει σύγχρονες έρευνες, είναι ένα σύστημα δυναμικών αλληλεπιδράσεων, οι οποίες μπορούν να δράσουν στην ανάπτυξη ή παγίωση αλλά και ανάδειξη και αντιμετώπιση προβληματικών συμπεριφορών στα παιδιά κάθε ηλικίας.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ:

Όσον αφορά τους τρόπους αντιμετώπισης υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης π.χ. ο Διευθυντής εφόσον κάποιο παιδί έχει αναφέρει ένα περιστατικό ή κάτι που συμβαίνει συνεχόμενα πρέπει να πάρει κάποια μετρά προς το θύτη και το θύμα, οι συμμαθητές δεν πρέπει να λειτουργούν ως παρατηρητές αλλά και να αναφέρουν το γεγονός σε κάποιο ανώτερο δηλαδή σε κάποιο εκπαιδευτικό ή τους γονείς του.

Για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας θα πρέπει αρχικά να πάρει θέση το σχολείο, οι εκπαιδευτικοί και οι καθηγητές προσπαθώντας να έρθουν πιο κοντά στα θύματα και να δείξουμε το σωστό στους θύτες.

ΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΤΑΞΗ

- ✓ Να προσδιοριστεί ποιοι συμμαθητές τους ήταν παρόντες στο περιστατικό εκφοβισμού.
- ✓ Να ξεκαθαριστεί αν συμμετείχαν ως ουδέτεροι παρατηρητές ή αν ενθάρρυναν το παιδί που εκφοβίζεται.
- ✓ Να συζητηθεί μαζί τους για το ποια θα ήταν η κατάλληλη συμπεριφορά σε μια τέτοια περίπτωση [π.χ. να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα για να τους βοηθήσει] και για το ποιες ευθύνες έχουν ως παρατηρητές.
- ✓ Να συζητηθεί το τι θα μπορούσαν να είχαν κάνει για να αποφευχθεί ο εκφοβισμός και να εξασφαλίσουν ένα ασφαλές περιβάλλον τόσο για τους ίδιους όσο και για τους συμμαθητές τους.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ:

- ✓ Θα πρέπει να μιλήσουν με το παιδί που εκφοβίζεται. Θα πρέπει να το διαβεβαιώσουν ότι θα του προσφέρουν κάθε δυνατή βοήθεια.

Καθώς θα του πουν να τους κρατά ενημέρους σχετικά με οποιαδήποτε εξέλιξη.

- ✓ Συζήτηση με τους γονείς των παιδιών, έκφραση ανησυχιών και να δείξουν την ετοιμότητα τους να λάβουν δράση.

ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΤΑΙ

- ✓ Να υπάρξει στενή συνεργασία με το σχολείο, πληροφόρηση απ' αυτό για την ένταση και τη σοβαρότητα του περιστατικού καθώς και τρόπους αντιμετώπισης του.
- ✓ Να δοθεί στο παιδί υποστήριξη και ασφάλεια.
- ✓ Να ακούσουν προσεκτικά τι έχει να πει το παιδί για τα συναισθήματα και τις ανάγκες του.
- ✓ Να παρακολουθούν την εξέλιξη και την υγεία του παιδιού.
- ✓ Αν το παιδί παραπονιέται ότι έχει σωματικούς πόνους, αν παρατηρούν δυσκολίες στον ύπνο ή αν δεν θέλει να πάει σχολείο καλό είναι να γίνει επίσκεψη σε έναν ψυχίατρο.

ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΙ

- ✓ Να γίνει συζήτηση με τον Διευθυντή του σχολείου για το περιστατικό εκφοβισμού που προκλήθηκε από το παιδί τους.
- ✓ Να συνεργαστούν με το σχολείο, για την αντιμετώπιση του προβλήματος του παιδιού τους σχετικά με τη βία.
- ✓ Να συνεργαστούν με τον Διευθυντή και τον δάσκαλο του παιδιού τους για την εφαρμογή των κανόνων, των συνεπειών και την πρόληψη τέτοιων συμπεριφορών.
- ✓ Να συνεργαστούν με το σχολείο για να παρακολουθήσουν την εξέλιξη του παιδιού τους σχετικά με κάποια εκφοβιστική συμπεριφορά ή βία προς εκείνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αφίσες που δημιούργησε η κάθε ομάδα με την τεχνική του κολάζ. Το θέμα ήταν : ΟΧΙ ΣΤΗ ΒΙΑ, ΝΑΙ ΣΤΗ ΦΙΛΙΑ.

ΟΜΑΔΑ Α

ΟΜΑΔΑ Β

ΟΜΑΔΑ Γ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γόγολος, Ε. (2008) Τα παιδιά – μιμητές και θύματα των αρνητικών πράξεων των ενηλίκων (από την οικογενειακή – την κοινωνική και την πολιτική πραγματικότητα), Ιωάννινα, εκδ.
- Ευρωπαϊκή Έρευνα για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (2012) Europe' s Antibullying Campaign, Έργο : Ευρωπαϊκή Καμπάνια κατά του Σχολικού Εκφοβισμού Europe' s Antibullying Campaign Project, Δεκέμβριος 2012.
- Καψάλη, Α. (1998) Παιδαγωγική Ψυχολογία, Αθήνα, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη α.ε.
- Μυλωνάς, Θ. (2002) Κοινωνιολογία της ελληνικής εκπαίδευσης (Συμβολές), Αθήνα, εκδ. Gutenberg.
- Παππά, Β. (2008) *Γονείς, παιδιά και ΜΜΕ. Ένας οδηγός γονικής συμπεριφοράς*, Αθήνα, εκδ. Καστανιώτη.
- Στασινού, Δ. (1988) Τηλεόραση και σύνδρομα προβληματικής συμπεριφοράς παιδιών σχολικής ηλικίας στο Τηλεόραση και επικοινωνία, Θεσσαλονίκη, εκδ. Παρατηρητής σελ 367 – 388.
- Φερό, Μ. και Ζαμμέ, Φ. (2000) Ποιες γνώσεις και ποιες αξίες να μεταδώσουμε στα παιδιά μας; Μια συνομιλία με την Ντανιέλ Γκιλμπέρ μετάφραση : Πελαγία Μαρκέτου, Αθήνα, εκδ. Μεταίχμιο.
- Eco, U. (2001) Πως γίνεται μια διπλωματική εργασία, μετάφραση και εισαγωγή : Μαριάννα Κονδύλη, Αθήνα, εκδ. νήσος.
- Cohen, L. Manion, L. (1994) Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας, Αθήνα, εκδ. Μεταίχμιο.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://sevenart.gr/movie.php?id=1968>
- http://syllgon1gn.blogspot.gr/2014/02/blog-post_17.html
- <http://www.cine.gr/film.asp?id=711198&page=4>
- <http://www.e-go.gr/cinemag/moviespage.asp?catid=10455&subid=2&pubid=1490981>
- <http://sxoliastesxwrissynora.wordpress.com>
- <http://www.athinorama.gr/cinema/movie.aspx?id=1008714>
- www.saferinternet.gr
- <http://www.chatdanger.com>
- <http://www.safeline.gr>
- www.youth-health.gr
- <http://www.e-abc.eu/gr/sholikos-ekfovismos/>
- http://www.epsype.gr/images/gia_goneis.pdf
- [www.epsype.gr/images / gia_ekpaideutikous.pdf](http://www.epsype.gr/images/gia_ekpaideutikous.pdf)
- www.e-abc.eu/files/1/PDF/research/school-bullying-greek.pdf
- <http://www.news.gr/ellada/koinonia/article/121283/bullying-kai-tropoi-antimetopishs-toy-fainomenoy.html>
- [www.antibullyingnetwork.gr\](http://www.antibullyingnetwork.gr)
- <http://www.antibullying.gr/paidia.html>
- <http://pelop.pde.sch.gr/via/er/apantiseisstaerwtimatagoniwn.pdf>
- <http://sciencearchives.wordpress.com/2012/01/20/%CE%AF-%CE%AF-%CF%8E-t/>
- [www.e-abc.eu/files1/pdf/research/school-bullying-greek.pdf.](http://www.e-abc.eu/files1/pdf/research/school-bullying-greek.pdf)
- www.vlioras.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΤΑΙΝΙΑ : ΤΟ ΚΥΜΑ

Ταινία : Το Κύμα (Die Welle, 2008).

Όνομα-Επώνυμο :.....

A. Γενικές Ερωτήσεις

1. Σε ποια περίοδο αναφέρεται το έργο, σε ποια χώρα ή περιοχή;

.....

2. Σε τι αναφέρεται το περιεχόμενο του έργου;

.....

3. Σε ποιο είδος ανήκει (ντοκιμαντέρ, κοινωνικό δράμα, επιστημονική φαντασία, κωμωδία, άλλο);

.....

B. Ειδικές Ερωτήσεις

1. Να περιγράψετε δύο από τους βασικούς χαρακτήρες του έργου.

.....

2. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά της εξουσίας που ασκούσε ο καθηγητής;

.....

3. Για ποιόν/ποιους λόγους πειθαρχούσαν οι μαθητές στον καθηγητή τους;

.....

4. Τι προσφέρει μια ομάδα όπως αυτή της ταινίας στα μέλη της;

.....

5. Πώς λειτουργεί η αίσθηση άσκησης εξουσίας ή η κατοχή θέσεων ισχύος στην εκδήλωση αυταρχικών συμπεριφορών;

.....

6. Εντοπίζετε κάποιο λάθος στην συμπεριφορά του καθηγητή και αν ναι, πού (πού κατά τη γνώμη σας οφείλεται αυτό το λάθος);

.....

7. Ποια συναισθήματα σας δημιουργούν οι χαρακτήρες της ταινίας;

.....

.....

B. ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΤΑΙΝΙΑ : ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ

Ταινία : Τα παιδιά της χορωδίας (Les choristes, 2004).

Όνομα-Επώνυμο :.....

A. Γενικές Ερωτήσεις

1. Σε ποια περίοδο αναφέρεται το έργο, σε ποια χώρα ή περιοχή;
.....
2. Σε τι αναφέρεται το περιεχόμενο του έργου;
.....
.....
3. Σε ποιο είδος ανήκει (ντοκιμαντέρ, κοινωνικό δράμα, επιστημονική φαντασία, κωμωδία, άλλο);
.....

B. Ειδικές Ερωτήσεις

1. Κατά την άποψη σου το ενδιαφέρον στην ταινία επικεντρώνεται :
(α) στην πλοκή, (β) στο χιούμορ, (γ) στο σασπένς, (δ) στους χαρακτήρες
2. Ποιόν ήρωα ξεχωρίζεις και γιατί;
(α) καθηγητής Ματιέ, (β) Μοράνζ, (γ) Πεπινό, (δ) κ. Μαξανς,
(ε) διευθυντής Ρασίν, (στ) Μοντέν
.....
.....
3. Ποια σκηνή σε συγκίνησε περισσότερο και γιατί;
.....
4. Τι δεν σου άρεσε στις σκηνές της ταινίας;
.....
5. Ποιες σκέψεις για το εκπαιδευτικό σύστημα της εποχής σου δημιούργησε η ταινία;
.....
.....
6. Πιστεύεις ότι οι άνθρωποι αλλάζουν ή ότι ο χαρακτήρας τους είναι διαμορφωμένος από την παιδική ηλικία σε μεγάλο βαθμό;
.....
.....
7. *“Ήταν τα καλύτερα χρόνια της ζωής τους... μόνο που κάποιος έπρεπε να τους το μάθει”* : να σχολιάσετε το παραπάνω απόσπασμα από την αφίσα της ταινίας.
.....
.....